

7. *Izraeliti mali sklon zabúdať na Božie vykúpenie a hneď sa začali sťažovať. Čo nás to učí o povahe ľudstva?*
8. *Táto úloha je osobnejšia. Vyhraďte si čas na to, aby ste napísali o časoch, keď vás Boh zachránil. Čo môžete urobiť pre to, aby ste zostali zameraný na to, kým je Boh a čo pre vás urobil?*
9. *Strávte čas v modlitbe. Proste Boha, aby vám oživil príbeh o odchode Izraelitov z Egypta. Žiadajte ho o vieru, že dodrží svoje sľuby, nech sa vaša situácia zdá akákoľvek zúfalá. Modlite sa, aby vám Boh pomohol dôverovať mu ohľadom vašej vlastnej spásy.*

Pozrite si video k tejto kapitole na multiplymovement.com.

Časť štvrtá: Chápanie Starej zmluvy

5. Božia zmluva s Mojžišom

Skúste sa vžiť do situácie Izraelitov. Najskôr boli podrobení tou najsilnejšou krajinou na zemi, a zrazu sa vyslobodili prostredníctvom série hrôzostrašných zázrakov. Boli svedkami toho, ako Boh vďaka desiatim ranám zosmiešnil egyptských bohov i „božského“ faraóna. Z Egypta vypochodovali naložení darmi zo zlata, striebra a vzácnych tkanín, ktorými ich zasypali ich bývalí utláčatelia. Videli nemožné, keď ich Boh previedol po suchej zemi uprostred rozostúpeného mora. Sledovali, ako Boh bez okolkov zničil najmocnejšiu armádu v regióne jednoducho tým, že more opäť „zatvoril“.

Predstavte si Izrael, ako stojí na druhom brehu Červeného mora krátko po tom, čo bol svedkom najdramatickejších udalostí v dejinách. Zaujíma sa o nich a zachraňuje ich Boh, ktorý má očividne bezkonkurenčnú moc. No po tom, čo vzrušenie z exodu opadne, Izraeliti musia čeliť niektorým dôležitým otázkam: Kto presne je tento Boh, ktorý nás zachránil a ktorý tvrdí, že mu patríme? Kam nás vedie a aké má s nami zámery? Čo pre nás znamená žiť ako Boží ľud?

Na úpäťí vrchu Sinaj

Keď Izraeliti odchádzali z brehu Červeného mora do púšte, nevedeli presne, čo ich čaká. Prvé mesiace ich putovania boli plné nepokojov. Sťažovali sa na nedostatok vody a jedla. A keď im Boh zázračne poskytol čerstvú vodu a z neba začal pršať chlieb (manna), sťažovali sa na monotónnosť stravy. V jednom bode už boli takí nahnevaní, že chceli Mojžiša zabiť. Ale všetko sa zmenilo – aspoň na nejaký čas – keď dorazili k hore Sinaj.

Keď prišli k úpätiu vrchu, zistili, že Boh si toto miesto vybral na to, aby sa zjavil svojmu ľudu a vstúpil s nimi do zmluvy. Mojžiš vystúpil na vrch, aby sa stretol s Bohom, a ten mu hneď vysvetlil svoje zámery pre Izrael:

„Mojžiš vystúpil k Bohu. Hospodin ho oslovil z vrchu a povedal mu: Toto povieš domu Jáкова a oznámiš synom Izraela: Sami ste videli, čo som urobil Egyptanom, ako som vás niesol na orlích krídlach a priviedol k sebe. Ak teda budete pozorne počúvať môj hlas a budete zachovávať moju zmluvu, budete mojim osobným vlastníctvom medzi všetkými národmi, lebo celá zem je moja. Budete mi kráľovstvom kňazov, svätým národom. Toto povieš Izraelitom.“ (2. Mojžišova 19, 3-6)

Boh tu definoval, kto je Izrael. Po prvé, bol to ľud, ktorý Boh zázračne vyslobodil z otroctva. Nebolo možné, aby si Boží ľud vybudoval svoju identitu bez odkazu na tento jedinečný vykupiteľský akt počas exodu. Ale to nebolo všetko. Boh ich „priviedol k sebe“. Teraz boli jeho vysoko ceneným „osobným vlastníctvom“. Boh využil čas pri hore Sinaj na to, aby identifikoval pred svojím ľudom seba a aby im povedal aj o ich novej identite. Teraz mohli bezpečne spočinúť v istote toho, že Boh si ich cení a ochraňuje ich! Zároveň Boh tu chcel stanoviť podmienky fungovania ich vzájomného vzťahu.

Ale skôr než ten proces začal, izraelský ľud sa mal pripraviť:

„Hospodin povedal Mojžišovi: Choď k ľudu a dnes i zajtra ich posväť a nech si vyperú odevy. Nech sa pripraví na tretí deň, lebo tretí deň zostúpi Hospodin pred očami všetkého ľudu na vrch Sinaj. Vyznač ľudu hranicu okolo vrchu a povedz: Neopovážte sa vystúpiť na vrch alebo prekročiť jeho hranicu. Ktokoľvek sa vrchu dotkne, postihne ho smrť.“ (2. Mojžišova 19, 10-12)

Izraeliti sa mali „posvätiť“. V podstate sa mali oddeliť pre určitý konkrétny zámer: mali sa pripraviť na stretnutie s Bohom. Vzťah medzi svätým Bohom a hriešnymi ľuďmi si to totiž vyžaduje. Kým sa Mojžiš rozprával s Bohom na vrchu Sinaj, hora bola zahalená v dyme, hromoch a bleskoch. Ľudia sa nesmeli ani len dotknúť úpätia vrchu, aby nezomreli. Boh tu robil niečo jedinečné a túto realitu dával najavo dramatickým spôsobom.

1. *Prečítajte 2. Mojžišovu 19. Vysvetlite dôležitosť toho, prečo sa ľudia mali očistiť a nepribližovať sa k hore.*

2. *Ako by malo stretnutie Izraela s Bohom pri vrchu Sinaj ovplyvniť váš pohľad na Boha?*

Svätý Boh a hriešny ľud

Na Sinaji Boh vstúpil do zmluvy s Mojžišom a so zvyškom Izraela. Keď uzavrel zmluvu s Abrahámom, sľúbil, že jeho potomkov urobí veľkým národom, dá im kanaánsku krajinu a napokon prostredníctvom nich požehná všetky národy zeme. Zmluva, ktorú Boh uzavrel s Mojžišom, vychádzala z abrahámovskej zmluvy. Počas čakania na úpäť vrchu Sinaj sa Izraelci dozvedeli, že to oni sú tým veľkým národom, ktorý Boh zasľúbil Abrahámovi; to oni získajú do dedičstva Kanaán a napokon je ich zodpovednosťou, aby boli požehnaním pre národy. Dôsledky tejto zmluvy boli jasné: on bude Bohom Izraela a Izrael bude jeho ľudom.

Ale to, že sa svätý Boh zaväzuje s hriešnym ľudom, so sebou nesie potenciálne problémy. Ako mohol bezhriešny Boh udržiavať vzťah s ľudom, ktorý mal také silné sklony k vz bure a k robeniu vecí, ktoré Boh nenávidel? Izrael potreboval počuť, čo od neho Boh očakával a čo presne znamenalo žiť ako Boží ľud.

A tu prichádza na scénu starozmluvný Zákon. Na rozdiel od zmluvy s Abrahámom Mojžišova zmluva zahŕňala aj rozsiahle pravidlá sprá-

vania. Zákon podrobne vysvetľoval Božie očakávania ohľadom osobného, náboženského a morálneho života jeho ľudu. Zákon začínal Desatorom Božích prikázaní, ale po týchto desiatich jednoduchých zákonoch nasledovalo viac než sto konkrétnych zákonov týkajúcich sa života Božieho ľudu. Tieto zákony neboli vyčerpávajúce; ich úmyslom bolo poskytnúť súdne precedensy, prostredníctvom ktorých mohli izraelskí sudcovia urobiť múdre rozhodnutia ohľadom ďalších otázok, na ktoré neskôr narazili.

V časoch Starej zmluvy boli tieto zákony pre izraelský ľud právne záväzné. Keď však čítame Novú zmluvu, Ježiš vysvetlil, že on je naplnením starozmluvného Zákona (Matúš 5, 17), ktorý pre nás kresťanov už nie je záväzný (Rimanom 6, 14; Galaťanom 5, 18). To znamená, že príkazy, ktoré si prečítame v Zákone, nemusíme priamo aplikovať vo svojom živote. Zároveň však nemôžeme Zákon ani zahodiť a považovať ho za bezvýznamný. Odhaľuje nám totiž charakter Boha a jeho zámery pre Boží ľud.

Napríklad Boh prikázal Izraelitom, aby po žatve časť svojej úrody nechávali na poliach a viniciach (5. Mojžišova 24, 19-22). Nech sa to zdá akékoľvek zvláštne, bol to Boží spôsob, ako sa postarať o „cudzinca, sirotu a vdovu“. Keď toto prikázanie čítame dnes, nemusíme po žatve doslova nechať časť úrody na poliach (a koľkí z nás sa vlastne zúčastňujú na žatve?). Pointa je, aby sme sa starali o chudobných. Toto prikázanie nás učí o Božom charaktere a o tom, ako by mal jeho ľud fungovať vo svete, ktorý stvoril.

Vďaka Zákonu sa učíme aj to, že Boh má absolútne právo nariaďovať svojim stvoreniam, ako majú žiť. Môže povedať ľuďom, čo môžu a nemôžu jesť, čoho sa môžu a nemôžu dotýkať atď. On rozhoduje o tom, čo je morálne správne, a má slobodu určiť pre naše správanie hranice. Vzhľadom na prevládajúcu aroganciu v našej kultúre je to dôležitá lekcia.

3. *Prečítajte 2. Mojžišovu 20, 1-21. Čo nám Desatoro Božích prikázaní odhaľuje o Božom charaktere?*

4. *Čo nám Desatoro Božích prikázaní odhaľuje o tom, ako má ľudstvo podľa Boha žiť?*

V Zákone však nie je nič, čo by Izraelcom sľubovalo, že získajú spasenie, ak dokonale dodržia všetky jeho aspekty. Dokonca samotný Zákon predpokladá, že Izraeliti pri jeho dodržiavaní zlyhajú – preto bol doň zahrnutý aj celý obetný systém (budeme o ňom viac hovoriť v nasledujúcej kapitole). Zákon skutočne zasľubuje požehnania za poslušnosť a kliatby za neposlušnosť (o chvíľu si o tom povieme viac), ale to nie je to isté ako spasenie zo skutkov. Dokonca aj dnes nás Boh požehnáva za našu poslušnosť a museli by sme niesť následky toho, ak sa proti nemu vzbúrime.

V skutočnosti Zákon nikdy nemal slúžiť ako nejaký morálny rebrík, po ktorom by sa Izraeliti mohli šplhať vyššie k Bohu a vyslúžiť si jeho priazeň tým, že mu dokážu, akí sú dobrí. Zákon riešil problém toho, ako sa mohol svätý Boh zaviazat hriešny ľuďom. Izraelitom poskytoval hmatateľné pravidlá správania, ktoré by im umožňovali žiť verne na základe svojej identity ako Boží ľud. Naučil ich, ako majú správne pristupovať k Bohu a k sebe navzájom. Veľa by sme chceli od Zákona, ak by sme z sa z neho snažili urobiť systém spasenia prostredníctvom dobrých skutkov.

5. *Vysvetlite rozdiel medzi tým, ak by Izrael dodržiaval Zákon za účelom získať si Božiu priazeň, alebo za účelom udržiavať s Bohom vzťah.*

Udržiavanie vzťahu

Dnes pred nás Zákon stavia niektoré ťažké teologické otázky. Vieme, že sme spasení milosťou, a nie vďaka skutkom. Inými slovami: cestu k Bohu si nevieme nijako vyslúžiť dodržiavaním pravidiel alebo robením dobrých skutkov – sme príliš hriešni na to, aby sme boli dostatočne poslušní, a Boh nás spasil milosťou skrze vieru. Keď však čítame starozmluvný Zákon, zdá sa, že Boh ho dal Izraelitom preto, aby pred ním mohli mať správne postavenie práve vďaka dodržiavaniu pravidiel a čineniu dobrých skutkov.

6. *Vlastnými slovami vysvetlite, prečo Boh pokladal za dôležité dať Izraelu Zákon.*

Požehnanie a kľatba

I keď bola Božia zmluva s Mojžišom rozšírením zmluvy s Abrahámom, medzi týmito dvoma zmluvami je jeden dôležitý rozdiel. Zmluva s Abrahámom bola bezpodmienečná. Inými slovami, Boh dával Abrahámovi sľuby, ktoré nezáviseli od Abrahámových skutkov – Boh mal zmluvu naplniť nezávisle od toho, čo Abrahám robil, alebo nerobil. Pri zmluve s Mojžišom však Boh pridal element podmienenosti. Boh Izrael požehná, privedie ho do bezpečia v zaslúbenej zemi, požehná ho tam a urobí ho požehnaním aj pre ostatné národy, *ak* bude Izrael verne dodržiavať Zákon.

Boh mal navždy dodržať zmluvu s Abrahámom, ale zaslúbenia o požehnaní, ktoré dal pri vrchu Sinaj, záviseli od vernej poslušnosti Izraela. Tieto požehnania neboli podmienené bezhrišnou dokonalosťou Izraelitov (nezabúdajte, že v samotnom Zákone bol zapracovaný systém obetného zmierenia a odpustenia), ale Boh od nich požadoval, aby verne dodržiavali svoju stranu zmluvy. Ak sa tak stalo, mali byť požehnaní a prijať tieto zaslúbenia. Ak sa tak nestalo, mali byť prekliati a odvrhnutí do zajatia.

V 5. knihe Mojžišovej stál Izrael na prahu zaslúbenej zeme (mnoho rokov po stretnutí s Bohom pri vrchu Sinaj) a bol pripravený vstúpiť a privlastniť si zem, ktorú mu Boh dával. Avšak ešte pred zaujatím tejto krajiny Mojžiš zhromaždil svoj ľud a pripomenul mu túto zmluvu. 5. Mojžišova 28 jasne ukazuje, že ak bude Izrael verný Bohu a dodrží svoju časť zmluvy, Boh ho nepredstaviteľným spôsobom požehná. Ale ak sa bude proti Bohu búriť a nedodrží podmienky zmluvy, Boh na neho namiesto požehnaní zošle kľatbu. Druhá polovica 28. kapitoly sa ťažko číta, pretože Boh vykresľuje odstrašujúci obraz toho, čo sa stane, ak sa Izrael rozhodne neuposlúchnuť. Ako to uvidíme neskôr, zvyšok Starej zmluvy odhaľuje neschopnosť Izraela zostať verným tejto zmluve a následky, ktorým bude musieť čeliť.

7. *Prečítajte si 5. Mojžišovu 28. Ako vám tieto zaslúbenia o požehnaní, ktoré Boh dal, pomáhajú chápať dôležitosť Božej zmluvy s Mojžišom a Izraelom?*

Kráľovstvo kňazov

Aj keď je Božia zmluva s Mojžišom plná sľubov o požehnaní Izraela, v stávke bolo viac než blaho jediného národa. Boh sľúbil, že požehná Abrahámu, aby mohol byť požehnaním pre „všetky pokolenia zeme“, a rovnako aj jeho zmluva s Izraelom mala byť požehnaním pre ostatné národy.

V 2. Mojžišovej 19, 5-6 Boh hovorí Izraelu, že má byť „kráľovstvom kňazov“ a „svätým národom“. Tieto dva tituly sú extrémne dôležité pre chápanie povolania Izraela. Kňaz má dve zodpovednosti: reprezentovať svätého Boha pred hriешným ľudom a reprezentovať hriешný ľud pred svätým Bohom. Izrael mal ako kráľovstvo kňazov reprezentovať svojho Boha pred okolitými národmi. Kolektívne mali ukázať svetu, kto je ich Boh a čo od sveta požaduje. Na druhej strane Boh chcel, aby Izrael reprezentoval tieto národy pred ním. Inými slovami, mali v modlitbách zastupovať tieto národy, vyprosujúc za ne požehnanie od Boha. Tieto koncepty sú obsiahnuté aj v titule „svätý národ“. Izrael mal vyčnievať z radu, mal byť očividne iný než ostatné národy. Bol predsa oddelený pre Božie zámery. Mal slúžiť v mene Boha iným, odrážať svätý Boží charakter svetú okolo seba a byť svetlom pre národy.

Počas čítania ďalších častí Starej zmluvy uvidíme, že Izrael vo všeobecnosti tento príkaz neuposlúchol. To však Božie srdce neovplyvnilo. Izrael naďalej zostal cenným „osobným vlastníctvom“ Boha. To však neznamenal, že sa mal nejako vyvyšovať nad okolité národy. Izrael bol výnimočný, pretože si ho Boh vybral pre konkrétny zámer: ukázať svetu, že Hospodin je Boh, a povolať ostatné národy do vzťahu s ním. Boh chcel od počiatku obnoviť každú jednu časť svojho stvorenstva a aj dnes volá svoj ľud k tomu, aby priložil svoju ruku k tomuto dielu.

8. *Izrael bol podľa Boha „kráľovstvom kňazov“ a „svätým národom“. Čo bolo jeho zodpovednosťou voči okolitým národom?*

9. *My nie sme súčasťou izraelského národa, ale Boh podobným spôsobom opisuje aj cirkev (pozrite 1. Petra 2, 5. 9). Ako by mala Božia zmluva s Mojžišom a Izraelcami ovplyvniť spôsob, akým sa my ako Boží ľud pozerať na seba ?*

10. *Modlite sa. Ďakujte Bohu, že sa priblížil k tomuto zlomenému svetu a rozhodol sa konať v zlomených ľuďoch a prostredníctvom nich, aby dosiahol svoje zámery. Proste ho, aby vám dal srdce, ktoré bude rozhodnuté pre poslušnosť Bohu a ktoré bude horieť vášňou pre získanie sveta okolo vás.*

Pozrite si video k tejto kapitole na multiplmovement.com.